

НЕПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

CONTINUING PROFESSIONAL EDUCATION: FOREIGN EXPERIENCE

УДК 374.7(4)

Анна Боярська-Хоменко
ORCID iD 0000-0002-1818-3074

кандидат педагогічних наук, докторант кафедри
початкової, дошкільної та професійної освіти,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
вул. Валентинівська, 2, 61000 Харків, Україна,
annaboyarskashomenko@gmail.com

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті здійснено аналіз нормативно-правових документів Європейського Парламенту щодо освіти дорослих. Спираючись на нормативні акти, визначено роль та значення безперервної освіти на сучасному етапі. Окреслено тенденції та вектори розвитку освіти дорослих: популяризація освіти серед дорослого населення, використання новітніх технологій в освіті, удосконалення методик навчання, залучення різних цільових груп до освіти, офіційне визнання неформальної та інформальної освіти, забезпечення системи освіти дорослих кваліфікованими педагогічними кадрами. Охарактеризовано завдання розвитку освіти дорослих, визначено шляхи їх реалізації. Висвітлено основні пропозиції Європейського Парламенту щодо подальших перспектив удосконалення системи освіти дорослих.

Ключові слова: безперервна освіта; Європейський союз; нормативно-правове регулювання освіти дорослих; освіта дорослих; формальна, неформальна та інформальна освіта.

[https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018\(3-4\)105110](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018(3-4)105110)

Вступ. Навчання впродовж усього життя відіграє важливу роль для підвищення соціальної інтеграції та успішного працевлаштування, для особистого розвитку людини та поліпшення якості життя. Європейське наукове товариство висловлює думку про те, що освіта для дорослих повинна відображати попит на оволодіння новими компетентностями, зміст освіти має бути адаптованим до професійних і практичних вимог, роль соціального партнерства в цьому аспекті повинна стати провідною тезою. Європейські політики та урядовці, у свою чергу, активно підтримують думку про необхідність популяризації безперервної освіти, про реалізацію програм навчання дорослих, що відображається у низці нормативно-правових документів та рекомендацій щодо розвитку системи освіти дорослих в країнах Європи. Вивчення досвіду Європейського союзу у галузі нормативно-правового

забезпечення стане міцною основою та потужним поштовхом до урегулювання питань освіти дорослих в Україні.

У Законі України «Про освіту» (2017 р.) серед основних принципів освітньої діяльності названо принципи сприяння навчанню впродовж життя та інтеграції у міжнародний освітній і науковий простір. У цьому аспекті актуальним є вивчення досвіду організації освіти дорослих в країнах Європи, переосмислення та застосування педагогічно цінних ідей у практиці діяльності вітчизняних закладів освіти. Варто зазначити, що в Україні освіта дорослих визнана складовою освіти впродовж життя, тому уряд країни ініціював розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих». Вивчення основних положень нормативно-правового регулювання освіти дорослих в Європейському Союзі дозволить використати позитивні аспекти у процесі формування правової бази у галузі освіти дорослих в Україні.

Питання освіти дорослих досліджують: Т. Андрющенко, С. Архипова, С. Болтівець, Л. Лук'янова, Н. Мукан, Н. Ничкало, І. Носаченко, О. Отич, Л. Пуховська, С. Сисоєва, Л. Сігаєва, А. Старєва, О. Титаренко та інші. Проте залишаються недостатньо висвітленими питання нормативно-правового забезпечення освіти дорослих в країнах Європи.

Мета статті – охарактеризувати нормативні акти Європейського парламенту у галузі безперервної освіти та визначити сутнісні ознаки розвитку системи освіти дорослих в Європейському Союзі, окреслити шляхи можливого впровадження вивченого досвіду при формуванні правової бази з освіти дорослих в Україні.

Відображення ролі та значення безперервної освіти у нормативно-правових актах ЄС. Низка офіційних документів Європейського союзу підтверджує актуальність освіти дорослих у сьогоденні. Так, Резолюція Європейського парламенту про навчання дорослих (2008 р.) визнала необхідність розвитку освіти дорослих на загальноєвропейському рівні. Європейський парламент закликав держави-члени ЄС створити культуру навчання впродовж усього життя, орієнтовану на освіту і професійну підготовку дорослих, шляхом впровадження політики, яка сприятиме оволодінню дорослими людьми новими знаннями та компетентностями, підвищенню актуальності і доступності науки (European Parliament resolution on adult learning: it is never too late to learn, 2008).

У межах досліджуваного питання варто наголосити на тому, що Європейський парламент активно пропагує думку про те, що доступ до вищої освіти повинен охоплювати широкі кола громадськості (дорослих з вищою освітою, функціонально неграмотних осіб, людей з особливими потребами, дорослих з досвідом роботи, літніх людей). З метою реалізації цього завдання системи освіти різних європейських країн повинні бути адаптованими і більш гнучкими, конкурентоспроможними, доступними й ефективними (European Parliament resolution on adult learning: it is never too late to learn, 2008).

У 2016 р. Рада Європейського Союзу наголосила на важливості освіти дорослих у сучасному світі. Кожна людина повинна володіти широким набором навичок, знань і компетенцій, в тому числі достатнім рівнем грамотності, соціальної, економічної та цифрової компетентності, щоб реалізувати свій потенціал, брати на себе соціальну та громадянську відповідальність. Разом з тим, такі навички, знання і компетенції мають вирішальне значення для доступу і просування на ринку праці та для подальшого навчання (Council Recommendation on Upskilling Pathways, 2016). Також Радою Європейського Союзу зазначено, що все частіше робочі місця вимагають від претендентів як вищого рівня освіти, так і володіння більш широким колом навичок. В майбутньому буде менше посад елементарного характеру. Переважна більшість робочих місць у найближчий час вимагатиме від працівників певного рівня цифрової компетентності, а все більше число елементарних робочих місць

вимагатимуть володіння загальними навичками (спілкування, оперативне вирішення проблемних питань, спільна робота, емоційний інтелект тощо) (Council Recommendation on Upskilling Pathways, 2016).

Вектори розвитку освіти дорослих, окреслені у нормативно-правових документах ЄС. Одним із пріоритетних напрямків розвитку нормативного регулювання освіти дорослих є шлях до використання новітніх технологій в освіті, удосконалення методик навчання. У Рішенні Європейського Парламенту та Ради про спільні правові рамки для надання кращих послуг у сфері навичок та кваліфікацій (2018 р.) було наголошено, що формальна, неформальна та інформальна освіта дорослих в останні роки спирається на нові форми, методи та засоби навчання. Зокрема, постачальники освіти дорослих пропонують своїм учням можливості використання цифрових технологій і платформ, дистанційного навчання, електронного навчання, навчання за принципом «рівний-рівному», масових відкритих онлайн-курсів і відкритих освітніх ресурсів (Decision (EU) 2018/646, 2018).

Серед провідних векторів розвитку системи освіти дорослих варто назвати активну популяризацію освіти серед усіх верств населення. Варто зазначити, що у Резолюції про навчання дорослих досить багато уваги приділено питанням підвищення мотивації дорослих до участі в навчанні. Зокрема зауважено, що необхідно спонукати більше число дорослих людей до продовження своєї освіти, заохочувати дорослих до навчання через засоби масової інформації, рекомендаційні та консультаційні послуги, орієнтовані на знедолені групи населення. Також наголошено на тому, що спеціальні телефонні лінії і веб-сайти є дуже успішним засобом заохочення дорослих до освіти (European Parliament resolution on adult learning, 2008).

Нині провідною тенденцією у формуванні нормативно-правового забезпечення освіти дорослих є вирішення питань офіційного визнання неформальної та інформальної освіти (Zakrevska, 2017). Так Європейський парламент підтримує думку про впровадження та розширення Європейської системи кваліфікацій з метою визнання і підтвердження базових навичок, ключових компетенцій, формальних, неформальних та інформальних кваліфікацій чи освіти з метою забезпечення транспарентності результатів навчання, що полегшує визнання досягнень в освіті та диференціацію різних навчальних шляхів (European Parliament resolution on adult learning, 2008).

У межах реалізації думки про необхідність визнання неформальної та інформальної освіти у 2012 р. було опубліковано Рекомендації Ради Європейського союзу про перевірку неформального та інформального навчання (2012 р.). У зазначених Рекомендаціях було запропоновано державам-членам визначити спеціальні шляхи і механізми для підтвердження неформальної та інформальної освіти дорослих. Це дозволить дорослим людям підтвердити свої знання, навички та компетенції, які були отримані шляхом неформального та інформального навчання, а

у подальшому отримати визнання повної або часткової професійної кваліфікації (Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning, 2012). У цьому ж документі було запропоновано порядок визнання неформальної та інформальної освіти дорослих: ідентифікація навчальних результатів; удокументування навчальних досягнень; оцінка особистих результатів навчання; сертифікація результатів оцінки особистих навчальних досягнень дорослого учня, отриманих шляхом неформального та інформального навчання (Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning, 2012).

Разом з тим державам-членам ЄС було рекомендовано залучити відповідні органи до розробки та реалізації елементів і принципів процесу визнання й сертифікації неформальної та інформальної освіти. До цього процесу було рекомендовано залучати роботодавців, профспілки, промислові палати, комерційні підприємства, національні організації, що беруть участь у процесі визнання професійних кваліфікацій, служби зайнятості, молодіжні організації, постачальників освіти та навчання, а також громадські організації. Зокрема, роботодавці, молодіжні та громадські організації повинні сприяти ідентифікації та удокументуванню результатів навчання, отриманих на роботі або в добровільній діяльності. Постачальники освіти та професійної підготовки повинні сприяти доступу до формальної освіти та навчання на основі результатів, отриманих у неформальний та інформальний спосіб (Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning, 2012).

Ще одним вектором розвитку освіти дорослих в країнах ЄС є забезпечення системи безперервної освіти педагогічним персоналом. Зокрема це знайшло відображення у Резолюції Європейського парламенту про навчання дорослих (2008 р.), де підкреслено необхідність забезпечення системи освіти дорослих кваліфікованими педагогічними кадрами: «Кожна країна Європи повинна надавати підтримку освітнім програмам для дорослих педагогів і заохочувати створення університетських програм з метою здобуття диплому про освіту для дорослих» (European Parliament resolution on adult learning, 2008).

Завдання розвитку освіти дорослих, визначені в нормативних документах ЄС та шляхи їх реалізації. У Резолюції Ради Європейського Союзу щодо відновленої європейської програми навчання дорослих (2011 р.) зазначено, що навчання дорослих є найбільш слабкою ланкою у системі освіти впродовж життя. У цьому контексті наголошено на необхідності активізувати зусилля для досягнення мети, поставленої в рамках стратегії «Європа-2020» щодо забезпечення того, щоб принаймні 40% молодих людей отримали повну або еквівалентну освіту. З метою вирішення означених проблем у Резолюції окреслено завдання, які потрібно виконати до 2020 року: розширення для дорослих можливостей доступу до освіти; розробка нових підходів до освіти дорослих; популяризація освіти дорослих серед громадськості; заохочення розробки нових систем

освіти дорослих; забезпечення всебічного надання високоякісної формальної та неформальної освіти для дорослих; сприяння підвищенню обізнаності роботодавців про те, що навчання дорослих підвищує продуктивність, конкурентоспроможність, креативність, інноваційність та підприємництво, а також є важливим фактором у підвищенні мобільності на ринку праці їхніх співробітників; заохочення вступу до вищих навчальних закладів дорослих людей; сприяння збалансованому розподілу освітніх і навчальних ресурсів впродовж усього життєвого циклу людини; створення добре розвинуеного навчального забезпечення для літніх людей (Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning, 2011).

На виконання поставлених завдань Рада Європейського Союзу доручила державам-членам ЄС зосередити свої зусилля на пріоритетних питаннях освіти дорослих, сприяти реалізації поставлених завдань у відповідності з національним законодавством, а також забезпечити зв'язок з відповідними міністерствами, соціальними партнерами, підприємствами та соціальними організаціями з метою здійснення узгодженої політики в галузі навчання дорослих. Держави повинні, використовуючи можливості, що надаються Програмами навчання впродовж усього життя та структурними фондами забезпечити співфінансування безперервної освіти. Вартим уваги є той факт, що Резолюцією було запропоновано щоб держави, використовуючи відкритий метод координації, сприяли взаємному навчанню та постійному обміну передовим досвідом в галузі навчання дорослих (Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning, 2011).

У Рекомендаціях Ради Європейського Союзу щодо шляхів підвищення кваліфікації відповідно до національного законодавства, економічних обставин і наявних ресурсів, за умов тісної співпраці з соціальними партнерами і закладами освіти та професійної підготовки запропоновано такі кроки для удосконалення системи освіти дорослих: забезпечити дорослим людям з низьким рівнем навичок, знань і компетенцій можливість здобувати мінімальний рівень грамотності, математичну і цифрову компетентність, оволодівати більш широким спектром навичок і знань, котрі мають безпосереднє відношення до ринку праці та активної участі в житті суспільства; беручи до уваги національні обставини, наявні економічні ресурси та існуючі національні стратегії, визначити пріоритетні цільові групи для освіти на національному рівні; проводити освіту дорослих у відповідності до етапів: оцінка навичок; надання індивідуальної, гнучкої і якісної навчальної пропозиції; валідація та визнання придбаних навичок; пропонувати дорослим можливість пройти тестування з метою виявлення існуючих навичок і потреб у підвищенні кваліфікації; надати пропозиції щодо здобуття освіти для мігрантів з третіх країн, у разі необхідності надати можливості вивчення мови і базової підготовки до навчання; здійснювати періодичну перевірку неформального та інформального навчання дорослих з метою оцінки

і офіційного визнання набутих знань, навичок і компетенцій, сертифікації кваліфікацій відповідно до національних кваліфікаційних систем; впровадити мотиваційні та інформаційно-пропагандистські заходи, з метою забезпечення обізнаності про переваги підвищення кваліфікації, надання інформації про існуючі посібники, заходи підтримки, навчальні заклади та організації освіти дорослих (Council Recommendation on Upskilling Pathways, 2016).

Варто зазначити, що у Рекомендації Комісії ЄС про активне залучення людей, виключених з ринку праці (2008 р.), було запропоновано державам-членам ЄС розширювати і вдосконалювати інвестиції в людський капітал за допомогою політики інклюзивної освіти та професійної підготовки, враховуючі ефективні стратегії освіти впродовж життя, а також адаптувати системи освіти і навчання у відповідності з новими вимогами до компетенцій та потреб у цифрових навичках (Commission Recommendation 2008/867/EC, 2008).

Цікавим є той факт, що Резолюція Ради щодо розробки керівництва до освіти впродовж життя (2008 р.) пропонує державам-членам ЄС використовувати чотири керівні принципи для підтримки безперервного кар'єрного розвитку громадян: заохочувати постійне оволодіння навичками управління кар'єрою; полегшити доступ всіх громадян до послуг системи освіти дорослих; розробити шляхи якісного інструктування дорослих людей в освітньому просторі; заохочувати координацію і співпрацю між різними національними, регіональними та місцевими навчальними закладами (The Council Resolution on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies, 2008).

Вартими уваги є Висновки Ради Європейського Союзу про інтеграцію громадян третіх країн, які законно проживають в країнах Європейського Союзу (2014 р.). Вони підтвердили загальні принципи інтеграції мігрантів в ЄС, одним з яких є те, що зусилля в галузі освіти мають вирішальне значення для адаптації мігрантів до життя в новій країні, а особливо підготовку їхніх дітей до успішного та активного життя в європейському суспільстві (The Council conclusions on the integration of third-country nationals legally residing in the Union, 2014).

У ході наукового дослідження встановлено, що Радою Європейського Союзу було також розроблено Рекомендації щодо інтеграції безробітних на ринок праці (2016 р.). Зокрема необхідно пропонувати безробітним здійснювати поглиблену індивідуальну оцінку знань, умінь та навичок, після чого надавати їм конкретні рекомендації щодо удосконалення або зміни кваліфікації задля отримання робочого місця (The Council Recommendation on the Integration of the Long Term Unemployed into the Labour Market, 2016).

Як зазначено вище, нормативне забезпечення освіти дорослих в Європейському Союзі спрямоване на визнання всіх видів освіти дорослих (формальна, неформальна та інформальна). На підтвердження цієї тези було прийнято Рішення Європейського Парламенту та Ради про спільні правові рамки для надання кращих послуг у сфері навичок і кваліфікацій

(2018 р.), у якому встановлено європейські рамки для підтримки прозорості та об'єктивності оцінювання й визнання навичок і кваліфікацій, набутих в формальних, неформальних та інформальних умовах, в тому числі за допомогою практичного досвіду, мобільності й волонтерства (Decision (EU) 2018/646, 2018).

З метою реалізації прозорого та об'єктивного оцінювання рівня освіти дорослих створено освітню платформу «Europass», яка складається з веб-інструментів і відповідної доступної інформації, що надається через онлайн-платформу (Decision (EU) 2018/646, 2018).

«Europass» націлена на кінцевих користувачів (учні, здобувачі, працівники підприємств та волонтери) та постачальників освіти і навчання (інструктори-практики, роботодавці, державні служби зайнятості, соціальні партнери, постачальники послуг для молоді, молодіжні організації, політики тощо) (Decision (EU) 2018/646, 2018). Основними веб-інструментами освітньої онлайн-платформи є: зазначення особистої інформації в різних форматах, включаючи шаблони навчальних планів; визначення навичок і кваліфікацій, отриманих за допомогою досвіду роботи і навчання, в тому числі за допомогою мобільності й волонтерства; оцінка і самооцінка навичок; декларування результатів навчання (Decision (EU) 2018/646, 2018).

Недоліки нормативно-правового регулювання освіти дорослих в Європейському Союзі. Аналіз правової бази щодо освіти дорослих дозволив визначити деякі недоліки нормативного регулювання освіти дорослих в ЄС. Так, визнання неформальної та інформальної освіти зводиться до видання свідоцтва про оволодіння новими компетентностями виключно в одній галузі, отримати повноцінну професійну кваліфікацію можна лише пройшовши курс формального навчання в освітніх закладах.

Законодавча база ЄС дозволяє приватним компаніям здійснювати навчання своїх співробітників за власними навчальними програмами. Приватні компанії, у свою чергу, спрямовують навчання лише на збільшення продуктивності праці. Як наслідок, робітники, котрі пройшли таке навчання не мають достатньо знань щоб пройти сертифікацію та отримати свідоцтво державного зразка про визнання неформальної освіти.

Ще одним негативним аспектом є те, що більшість механізмів навчання дорослих та визнання рівня освіти залишаються не доступними для багатьох споживачів, вони не мають широкого розповсюдження в географічному та віковому аспекті. Так, наприклад, онлайн-платформи здебільшого використовуються соціальними групами з високою цифровою грамотністю, тоді як менш сприятливі групи, такі як люди з низьким рівнем освіти та люди похилого віку, часто не знають про їх існування.

Однією з негативних тенденцій нормативного регулювання дорослих в Європі є те, що державні та місцеві органи влади країн ЄС поступово звужують перелік установ освіти дорослих, які отримують державне фінансування. Так, зокрема, гранти для додаткових освітніх закладів часто скасовують,

«заморожують» на невизначений термін або значно скорочують. Держави-члени ЄС все частіше обмежуються фінансуванням окремих освітніх заходів, тоді як раніше вони фінансували цілі освітні установи.

Перспективи практичного впровадження досвіду Європейського Союзу в розробку нормативно-правового регулювання освіти дорослих в Україні. З урахуванням загальноєвропейських нормативних документів, метою українського законодавства щодо освіти дорослих, на нашу думку, повинно стати створення культури навчання, орієнтованого на оволодіння дорослими людьми новими знаннями, навичками та компетентностями, на можливість здобувати достатній рівень мовної, математичної і цифрової грамотності, котрі стають сучасною вимогою ринку праці та суспільства.

Система освіти дорослих повинна бути адаптивною, гнучкою, конкурентоспроможною, доступною й ефективною. З цією метою нормативне забезпечення повинно передбачити різні форми освіти дорослих: формальну, неформальну та інформальну. Разом з тим, необхідно на законодавчому рівні забезпечити можливості використання в освіті дорослих цифрових технологій і платформ, дистанційного навчання, електронного навчання, масових відкритих онлайн-курсів і відкритих освітніх ресурсів.

Поруч з розвитком мережі освітніх закладів для дорослих, необхідним є створення чіткого механізму офіційного визнання та сертифікації освіти, здобутої неформальним чи інформальним шляхом. У цьому питанні доцільно також використати досвід Європейського Союзу, зокрема, адаптувати до українських реалій шляхи і механізми визнання і підтвердження базових навичок, ключових компетенцій, формальних, неформальних та інформальних кваліфікацій, а саме: доручити відповідним органам розробити принципи, завдання та план процесу визнання й сертифікації освіти; залучити до реалізації поставлених завдань роботодавців, профспілки, комерційні підприємства, служби зайнятості, молодіжні організації та заклади освіти. Разом з тим, у законодавчих актах необхідно

підтримати встановлення європейських рамок для забезпечення прозорості та об'єктивності оцінювання й визнання рівня освіти, затвердити рамки кваліфікацій у відповідності до загальноєвропейських норм.

Не менш важливим кроком на шляху розвитку системи освіти дорослих в Україні є започаткування відповідної педагогічної підготовки. Забезпечення системи освіти дорослих кваліфікованими педагогічними кадрами повинно підтримуватися на загальнодержавному та регіональному рівнях, педагогічні заклади вищої освіти повинні започаткувати підготовку майбутніх викладачів для дорослих.

Цінним для української системи освіти дорослих є досвід країн Європи у питаннях популяризації безперервної освіти та заохочення дорослих до навчання через засоби масової інформації, рекомендаційні та консультаційні послуги. Політика інклюзивної освіти та інтеграції безробітних на ринок праці повинна стати лейтмотивом вітчизняного законодавства, зокрема необхідно офіційно задекларувати здійснення поглибленої індивідуальної оцінки знань, умінь та навичок дорослих людей з метою визнання неформальної чи інформальної освіти, або ж, навпаки, надання можливостей для удосконалення чи зміни кваліфікації.

Висновки. Вивчення нормативно-правових актів Європейського Парламенту переконують у доцільності та своєчасності впровадження освіти впродовж життя. Нормативними документами ЄС за останнє десятиріччя визначено напрями розвитку та реформування освіти дорослих, окреслено шляхи їх впровадження, визначено завдання та надано рекомендації стосовно ефективного процесу реалізації поставлених завдань.

Серед перспективних напрямів досліджень варто назвати такі: аналіз нормативно-правового забезпечення освіти дорослих в окремих країнах Європи, вивчення досвіду практичної реалізації окреслених завдань розвитку освіти дорослих, розробка перспективних шляхів впровадження досвіду країн ЄС у нормативно-правовому регулюванні освіти дорослих в Україні.

References

- Commission Recommendation 2008/867/EC on the active inclusion of people excluded from the labour market (2008). *Official Journal of the European Union*, 51 (18 November), 11–14 (eng).
- Council Recommendation on Upskilling Pathways: New Opportunities for Adults (2016). *Official Journal of the European Union*, 59 (24 December), 1–6 (eng).
- Council Recommendation on the validation of non-formal and informal learning (2012). *Official Journal of the European Union*, 55 (22 December), 1–5 (eng).
- Council Resolution on a renewed European agenda for adult learning (2011). *Official Journal of the European Union*, 54 (20 November), 1–6 (eng).
- Decision (EU) 2018/646 of the European Parliament and of the Council on a common framework for the provision of better services for skills and qualifications (Europass) and repealing Decision No 2241/2004/EC (2018). *Official Journal of the European Union*, 61 (2 May), 42–55 (eng).
- European Parliament resolution on adult learning: it is never too late to learn (2008). Retrieved from <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P6-TA-2008-0013> (eng).
- The Council conclusions on the integration of third-country nationals legally residing in the Union (2014). Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/media/28071/143109.pdf> (eng).
- The Council Recommendation on the Integration of the Long Term Unemployed into the Labour Market (2016). *Official Journal of the European Union*, 59 (20 February), 1–5 (eng).

The Council Resolution on better integrating lifelong guidance into lifelong learning strategies (2008). *Official Journal of the European Union*, 51 (13 December), 4–7 (eng).

Zakrevska, S. (2017). Vyznannia neformalnoi osvity v Belhii: teoretychni y praktychni aspekty [Recognition of non-formal education in Belgium: theoretical and practical aspects]. *Pedagogichnij proces: teoriya i praktika*, 3 (58), 39–43 (ukr).

АНАЛИЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ ВЗРОСЛЫХ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Боярская-Хоменко Анна, кандидат педагогических наук, докторант кафедры начального, дошкольного и профессионального образования, Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды, ул. Валентиновская, 2, 61000 Харьков, Украина, annaboyarskahomenko@gmail.com

В статье проведен анализ нормативно-правовых документов Европейского парламента по образованию взрослых. На основе изучения нормативных актов определены роль и значение непрерывного образования на современном этапе. Определены тенденции и векторы развития образования взрослых: популяризация образования среди взрослого населения, использование новейших технологий в образовании, совершенствование методик обучения, привлечения различных целевых групп к образованию, официальное признание неформального и информального образования, обеспечение системы образования взрослых квалифицированными педагогическими кадрами. Охарактеризованы задачи развития образования взрослых, определены пути их реализации. Освещены основные предложения Европейского парламента относительно дальнейших перспектив совершенствования системы образования взрослых.

Ключевые слова: Европейский союз; непрерывное образование; нормативно-правовое регулирование образования взрослых; образование взрослых; формальное, неформальное и информальное образование.

REGULATORY SUPPORT OF ADULT EDUCATION IN EU COUNTRIES

Boiarska-Khomenko Anna, PhD (Pedagogy), Doctoral Student of History of Pedagogy and Comparative Pedagogy Department, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 2 Valentynivska Str., 61000 Kharkiv, Ukraine, annaboyarskahomenko@gmail.com

In the article, the analysis of the European Parliament's normative legal documents on adult education has been carried out. The role and significance of lifelong learning at the present stage have been determined by the help of normative acts. Trends and vectors of adult education development are: popularization of education among the adult population, the use of the latest educational technologies, improvement of teaching methods, involving different target groups in education, formal recognition of non-formal and informal education, provision of qualified pedagogical personnel to the adult education system. The tasks of adult education are: increasing access to adult education; development of new approaches to adult education; promotion of adult education among the public; encouraging the development of new adult education systems; comprehensive provision of high-quality non-formal and informal education for adults; promoting employers' awareness of the benefits of adult learning; adult education contributes to increasing workers' productivity, competitiveness, creativity, introduction of innovations and entrepreneurship is an important factor of increasing the mobility of employees in the labor market encouraging adults to enter higher education institutions; promoting a balanced distribution of learning and educational resources throughout the lifecycle of a person; creation of well-developed educational provision for the elderly. The ways of realization of the set tasks are: to identify priority target groups for education at the national level; to educate adults in accordance with the stages; to offer adults an opportunity to take tests; to provide proposals for education for migrants; to carry out a periodic check of non-formal and informal education; to implement motivational and informational and advocacy measures. In the article, the main proposals of the European Parliament on further prospects for improving the adult education system have been highlighted.

Key words: adult education; European Union; formal, non-formal and informal education; legal regulation of adult education; lifelong education.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2018

Прийнято до друку 30.10.2018